

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt med 146 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet statsministeren meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til fællesmærkelov.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2075, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1105).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Lund Jensen: Under lovforslagets første behandling blev der fra flere sider fremført betænkeligheder ved at gennemføre § 6 i den foreslåede form. Disse betænkeligheder blev forstærket ved de henvendelser, udvalget modtog fra forskellige organisationer, herunder Landbrugsrådet og Landbrugets Afsætningsråd, som frygtede for, at bestemmelsen i § 6 ville anspore andre lande til at gennemføre en tilsvarende lovgivning, som i påkommende tilfælde kunne benyttes til skade for vor landbrugseksport. Da udenrigsministeriet ikke har kunnet afvise, at en sådan mulighed forelå, har udvalgets arbejde hovedsagelig været koncentreret om at finde frem til en formulering, der ikke rummer et sådant faremoment, men som alligevel sikrer imod, at der i ly af fællesmærkelovens beskyttelsesregler oprettes eksklusivaftaler, der kunne virke helt urimeligt over for forbrugerne og over for udenfor-

stående erhvervsudøvere. En sådan beskyttelsesregel findes efter vor mening i det af den højtærede handelsminister stillede ændringsforslag til § 5.

Jeg skal dog ikke lægge skjul på, at jeg gerne havde set, der var blevet lettere adgang til at rejse påtale, hvor et fællesmærke benyttes af indehaveren til at sikre sig uforholdsmæssige fordele på forbrugernes og andres bekostning. Som forslaget nu lyder, kan en sag kun rejses af handelsministeren, men vi sætter vor lid til, at den til en enhver tid siddende handelsminister vil benytte den i ændringsforslaget givne adgang til at anlægge sag ved domstolene, hver gang der konstateres misbrug.

Ud fra denne forudsætning kan jeg på mit partis vegne anbefale at stemme for de stillede ændringsforslag og for lovforslaget som helhed.

Gideon: Når vi nu, jeg tør nok sige i den 11. time, når frem til anden behandling af det foreliggende lovforslag, der blev fremsat her i tinget så tidligt som den 15. januar, kunne jeg godt fristes til at takke den højtærede handelsminister, fordi ministeren endelig har besluttet sig til at gennemføre lovforslaget om fællesmærker samtidig med lovforslaget om varemærker. De to lovforslag hører jo sammen; de er, om jeg så må sige, siamesiske tvillinger; de har en stor del af stoffet fælles, og derfor er det naturligt, at de bliver vedtaget sammen. Derfor er jeg glad for, at vi nu er kommet så vidt, at vi får dette lovforslag til anden behandling, så vi kan gennemføre de to lovforslag, fællesmærkeloven og varemærkeloven, samtidig.

Jeg forstår i og for sig godt, at det har taget nogen tid at nå til dette resultat. Det gør det altid, når man skal overvinde sig selv, men det er jo også en stor opgave. Jeg behøver blot at nævne, hvad den vise Salomon siger herom, at den, der overvinder sig selv, er større end den, der indtager en stad. Ud fra denne betragtning kunne jeg i og for sig godt lykønske den højtærede handelsminister til denne sejr.

Det, som har været anstødsstenen, har jo, som det også blev nævnt af den ærede foregående taler, været lovforslagets § 6. Ved første behandling af lovforslaget gik jeg på mit partis vegne — jeg kan godt sige tem-

[Gideon.]

melig utvetydigt — imod denne bestemmelse. Når vi fra vor side gjorde dette, var grunden den, at man fandt, at bestemmelsen for det første i betænkelig grad nærmede sig det farlige gebet, hvor der kunne blive tale om, at den var i strid med grundlovens § 73. Dertil kom, at det måtte være et meget stort spørgsmål, om bestemmelsen ikke var i strid med Pariserkonventionen af 1884 med senere ændringer om beskyttelse af industriel ejendomsret, og endelig — og det var for mig meget afgørende — at denne bestemmelse måtte antages at kunne skade vore eksportinteresser, idet den kunne give anledning til represalier fra andre lande.

Disse indvendinger medførte, at spørgsmålene blev forelagt justitsministeriet og udenrigsministeriet. Fra justitsministeriet har vi den 20. februar fået en udtalelse, som var, jeg var lige ved at sige lidt foromvunden, men det er muligt, at den højtærede justitsminister hellere vil have, at jeg siger, at den var meget diplomatisk, idet den går ud på, at justitsministeriet er af den opfattelse, at de ejendomsindgreb, der søges hjemmel til i § 6, hører til dem, der kan foretages uden iagttagelse af reglerne i grundlovens § 73. Der er imidlertid ikke grund til at komme nærmere ind herpå, efter at udenrigsministeriet har udtalt sig.

I en skrivelse af 23. februar har udenrigsministeriet på grundlag af et responsum, som er afgivet af ministeriets rådgiver i folkeret, professor, dr. jur. Max Sørensen, afgivet en udtalelse, som går ud på, at man ikke ganske kan afvise den betragtning, at § 6 er uforenelig med Pariserkonventionens ånd og grundtanke, og endvidere, at det ikke kan udelukkes, at gennemførelsen af § 6 i udlandet vil kunne medføre handelspolitiske foranstaltninger, der vil kunne skade danske eksportinteresser. Som det var at vente, er også disse udtalelser lidt afdæmpede, de er suaver i modo, men samtidig fortiter in re, og med disse udtalelser blev i virkeligheden dødsdommen afsagt over § 6.

Jeg kan godt forstå, at det ikke har været særlig rart for den højtærede handelsminister at få denne udtalelse. Det er ikke så morsomt, når man står i begreb med at foretage et elegant udspring fra 10 meter vippet, pludselig at opdage, at man ikke

har sørget for, at der er tilstrækkeligt vand i bassinet. Det var der altså ikke i dette tilfælde. Derfor er § 6 nu droppet, og i stedet for har vi fået en ny bestemmelse i lovforslagets § 5, hvorefter registreringen af et fællesmærke kan ophæves ved dom, „såfremt mærket strider mod almene samfundsinteresser“.

Mod denne bestemmelse kan der i og for sig ikke rejses særlige indvendinger, idet den er i overensstemmelse med det udtryk, som er anvendt i den franske originaltekst til Pariserkonventionen. Jeg havde helst set, at man helt havde udeladt den, dels fordi jeg ikke mener, at den vil få nogen praktisk betydning, dels og navnlig fordi jeg føler det uheldigt, at man, når man er ved at gennemføre en lov, som skulle være fælles nordisk, så indfører en særlig bestemmelse i dansk lovgivning, som ikke findes i de andre nordiske love. Men når den højtærede handelsminister lægger vægt på, at vi får den med, har vi for vort vedkommende ikke ment at kunne modsætte os det. Jeg finder det imidlertid rigtigt her ved sagens anden behandling af hensyn til bedømmelsen af rækkevidden af udtrykket „almene samfundsinteresser“ at fremsætte nogle bemærkninger. Det nævnte udtryk er jo et meget vagt udtryk, som i sig selv ikke giver nogen videre rettesnor med hensyn til opfattelsen af bestemmelsens omfang.

Jeg ønsker derfor at slå fast, at denne bestemmelse, som det også er udtrykt i betænkningen, må tages meget snævert. Der kan i hvert fald ikke være tale om, at bestemmelsen kan dække det område, som tilsigtedes dækket af den oprindelige § 6 i lovforslaget. Dette følger allerede deraf, at udenrigsministeriet har advaret imod gennemførelsen, og deri må ligge, at man ikke ved denne tilføjelse kan få en lovbestemmelse, der på anden måde dækker § 6.

Jeg vil desuden i denne forbindelse anføre og understrege, at vi har lagt vægt på den enighed, der er opnået om påtalebemyndigelsen. Vi har lagt vægt på, at det alene bliver handelsministeren, der kan rejse tiltale efter denne bestemmelse. Jeg tror, det er meget nyttigt, at det er blevet således. Jeg tror, at efter det, der er passeret, vil ikke alene den nuværende handelsminister, men også fremtidige handelsministre være

[Gideon.]

meget forsigtige med anvendelsen af den omtalte bestemmelse.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale de foreslåede ændringer og selve lovforslaget til gennemførelse.

Weikop: Lovforslagets § 6, som har givet anledning til de fleste af forhandlingerne, er, som der heller ikke er lagt skjul på, inspireret af monopoltilsynet i sin tid; hvis man var i tvivl derom, fremgår det alene af ordene i § 6 om, at benyttelse af et fællesmærke, der kan medføre urimelig indskrænkning i den frie erhvervsudøvelse, forbydes. Det viser efter min opfattelse ganske tydeligt, at det, man har ønsket, er at lappe på den monopollov, som vi i sin tid gennemførte i fuld enighed.

Må jeg i denne forbindelse minde om, at monopolloven gav adgang til at give pålæg, for så vidt en konkurrencebegrænsning medfører urimelig indskrænkning i den frie erhvervsudøvelse; men også her var man, da man drøftede monopolloven, noget bange for, at den var for vidtgående. Derfor udtaltes det i folketingsudvalgets betænkning, at det ikke var hensigten at gøre indgreb i virksomhedernes normale frie ret til at bestemme, hvem de ville handle med, og man føjede til, at der heller ikke kunne gives pålæg om leverancer, der ville kunne bryde eksisterende eneforhandlingsrettigheder. Dertil kommer, at selve fællesmærkeordningen, som det også står i betænkningen, i sig selv medfører en eksklusivtilstand, som det er fællesmærkelovgivningens problem at beskytte.

Hvis den højtærede handelsminister i sin tid, inden han fremsatte forslaget om denne famøse § 6 for at imødekomme de krav, der var rejst herom, havde overvejet og allerede på det tidspunkt undersøgt konsekvenserne af paragraffen, havde der unægtelig været sparet en masse papir og undersøgelser og også kostbare indlæg fra de interesserede parter, tør jeg sige.

Alt sammen er jo egentlig gjort i anledning af en lille tempusplombe. Man har, hvad jeg egentlig godt kan forstå, gerne villet vise en venlighed. Men hvis den højtærede ministers forslag om § 6 var blevet gennemført, kunne det, og det er jo afgørende, være kommet til at skade danske

eksportinteresser. Det viser, forekommer det mig, at man skal være lidt varsom, selv når en statsinstitution ønsker en lovgivning ændret, og, vil jeg føje til, når der foreslås lovændring fra organisationers side. I det hele taget er der jo en vis tendens til at gå til lovgivningsmagten, så snart man ikke kan løse et eller andet problem eller man synes, at vanskelighederne er for store. Jeg synes, at den tendens bør man hæmme i stedet for at fremme.

Men når jeg har sagt dette, vil jeg gerne tilføje, at udvalgsarbejdet om denne sag, forekommer det mig, er forløbet meget tilfredsstillende. Handelsministeren har, som det allerede er nævnt, skaffet alle de ønskede oplysninger, og ved forhandling inden for udvalget og med den højtærede minister er man altså nået frem til et forslag, som alle kunne enes om, selv om jeg vil indrømme, at jeg for mit vedkommende egentlig finder, at det slet ikke havde været nødvendigt med den foreslåede tilføjelse til § 5; men vi har altså kunnet enes herom.

Jeg vil dog gerne udtale det håb og ønske, at denne bestemmelse i § 5, stk. 2, aldrig vil blive anvendt. Mon nogen vil lade et fællesmærke registrere eller udnytte et fællesmærke, hvis det skulle stride mod almene samfundsinteresser? Jeg tror det ikke. Det forekommer mig, at der skal meget til, før almene samfundsinteresser bliver krænket af interesser, der kan være knyttet til et fællesmærke. Selv om jeg ved, at den højtærede minister er lidt usikker, er jeg i hvert fald temmelig sikker på, at sådan en lille bitte plombe på et ur ikke kan sætte det almene vel i fare.

Jeg skal hermed anbefale de foreslåede ændringer og lovforslaget som helhed.

Sandau: Jeg sagde ved første behandling af det foreliggende forslag til lov om fællesmærker, at denne lov var en slags blindtarm til varemærkeloven, og det har vist sig at være meget rammende; thi den store, omfattende varemærkelov med dens mange paragraffer er gået smertefrit gennem udvalgsarbejdet, medens forslaget til fællesmærkelov har forvoldt en del kvaler, som det sig hør og bør for en ordentlig blindtarm. Det lille appendiks, der hedder § 6, er under udvalgsarbejdet blevet fjernet ved et operativt indgreb, heldigvis med det

[Sandau.]

resultat, at patienten overlevede, endskønt han en overgang svævede mellem liv og død.

De tidligere ærede ordførere har allerede omtalt, hvorledes man har fundet frem til og formuleret den tilføjelse til § 5, som skal erstatte § 6, så det skal jeg ikke komme nærmere ind på. Det er for mig vigtigere at konstatere, hvor megen beskyttelse man kan forvente at staten vil yde en gruppe borgere, uden at den tillige skal have et vist indseende med, at denne beskyttelse ikke får en betydning, som det ikke har været meningen at give den. Staten yder gennem foreninger af erhvervsdrivende og lignende en eneretsbeskyttelse til kendetegn eller fællesmærker. Normalt vil dette bevirke, at der skabes en sund eksklusivitet, som kun kan være til gavn for såvel de erhvervsdrivende som publikum i almindelighed, og som derfor også er forenelig med en liberal samfundsopfattelse. Men det skal også være foreneligt med en liberal opfattelse af samfundets indretning i den forstand, at det ikke ved at gavne den ene part kommer til at virke direkte skadeligt for den anden part, forbrugerne. Det er derfor ganske i sin orden, at der i forslaget findes en mulighed for at få registreringen af et fællesmærke ophævet ved dom, dersom fællesmærket strider imod, som det hedder „almene samfundsinteresser“; ellers ville der kunne blive tale om en beskyttelse af ret snævre erhvervsinteresser.

I øvrigt er jeg godt tilfreds med den udformning, det omtalte ømtålige punkt har fået; thi naturligvis er det rigtigt, at dette lille hjemlige problem ikke skal kunne virke skadeligt for landets eksportinteresser; dog bør det ikke ligefrem være en let sag at få et fællesmærke ophævet ved dom. Men som det allerede har været nævnt, skulle den præventive virkning, således som lovforslaget nu er udformet, nok kunne klare spørgsmålet, uden at det nogen sinde vil komme til sagsanlæg fra handelsministeren.

Vi kan vist godt sige, at der er blevet udført et positivt stykke udvalgsarbejde med et resultat, som alle parter kan stå sig ved, og jeg kan derfor slutte med at anbefale at stemme for de af ministeren foreslåede og af hele udvalget tiltrådte ændringsforslag.

Baunsgaard: Jeg bemærkede, at det ærede medlem hr. Gideon nærmest syntes at antyde, at ændringen af fællesmærkelovens § 5 ikke i realiteten skulle få nogen virkning over for et fællesmærke, der kunne tænkes at stride imod samfundsinteresser.

Det er mig magtpåliggende at understrege, at når vi fra det radikale venstre har givet tilslutning til den ændrede affattelse af § 5, er det netop ud fra den betragtning, at man i en given situation selvfølgelig skal kunne anvende den, og det er mig magtpåliggende at understrege, at der, sådan som paragraffen nu er affattet, netop deri ligger, at der skal være en mulighed for at skride ind imod et fællesmærke, såfremt det strider imod samfundsinteresser. At vi under udvalgsarbejdet er kommet til det resultat, at den oprindelig foreslåede § 6 bør udgå, skyldes jo hensynet til danske eksportinteresser. Den nuværende affattelse af § 5 er i overensstemmelse med Pariserkonventionen.

Men det er mig som sagt magtpåliggende at understrege, at der også kan tænkes tilfælde, hvor § 5 skal anvendes, og jeg vil derfor stærkt fremhæve, at der ligger en realitet bag den ændrede affattelse af denne paragraf.

Jeg vil med disse bemærkninger anbefale, at man stemmer for de af ministeren stillede og af hele udvalget tiltrådte ændringsforslag såvel som for lovforslaget som helhed.

Lynnerup Nielsen: Af de af ministeren stillede og af hele udvalget tiltrådte ændringsforslag er jo det, der går ud på, at § 6 skal udgå, det væsentligste.

Som jeg gav udtryk for ved første behandling, er mit parti stærkt tilhænger af at opretholde denne § 6, som ved lovforslagets første behandling blev udsat for en ret voldsom kritik. Men nu har udvalgsarbejdet jo medført, som det fremgår af betænkningen, at § 6 skal udgå, og at der til § 5 knyttes et nyt stk. 2, der skulle afbøde nogle af de vanskeligheder, som ophævelsen af § 6 måtte medføre.

Som en række ærede ordførere allerede har givet udtryk for, vil loven få betydning, såfremt almene samfundsinteresser knægtes, og derfor vil mit parti, selv om vi helst havde set § 6 opretholdt, give sin tilslutning

[Lynnerup Nielsen.]

til den foreslåede ændring, gående ud på, at § 6 udgår, og at der føjes et nyt stk. 2 til § 5.

De øvrige ændringsforslag kan mit parti også tiltræde.

Handelsministeren (Philip): Til indledning vil jeg gerne takke udvalget for det arbejde, der er blevet udført, og for, at vi ved dette arbejde er nået frem til et resultat, som alle partier kan være enige om.

Det er navnlig § 6, der har givet anledning til drøftelserne. Jeg føler trang til her at bemærke, at jeg ikke er helt enig med det ærede medlem hr. Gideon, idet jeg ikke er enig med det ærede medlem, når han karakteriserer justitsministerens udtalelse som „noget florumvunden“. Det forekommer mig egentlig, at den højtærede justitsminister udtalte sig klart, og at det var en ganske klar bemærkning, der faldt om, hvorvidt den oprindelig foreslåede § 6 var i strid med grundlovens § 73 eller ej.

Jeg finder endvidere at måtte bemærke, at det heller ikke fremgår klart af de fremkomne bemærkninger fra udenrigsministeriet, at man havde den opfattelse, at den oprindelig foreslåede § 6 skulle være i strid med Pariserkonventionen. Den opfattelse, man havde, var, at der kunne være tvivl om, hvorvidt den var det, og det, man er nået frem til nu, er en affattelse, om hvilken der i hvert fald ikke kan siges at herske nogen tvivl, idet man direkte har benyttet Pariserkonventionens ord. Pariserkonventionens ord udmærker sig ikke ved nogen udpræget klarhed, idet ordene „almene samfundsinteresser“ ikke kan siges at give nogen klar redegørelse for, hvad der måtte være tilladt, og hvad der ikke kan være tilladt. Det må nu blive en kommende domspraksis, der skal fastlægge, hvad der kan være i strid med almene samfundsinteresser, og hvad der ikke kan være det.

For så vidt imidlertid et fællesmærke bruges til noget andet end det, det egentlig tilsigter, bruges til at nå noget, der i øvrigt ikke er tilladt på grund af monopollovens regler, f. eks. bruges til at opnå avancer, der klart er i strid med, hvad man ellers

kan opnå, forekommer det mig, at man ikke kan sige andet, end at dette må være i strid med almene samfundsinteresser, idet det må være en almen samfundsinteresse, at priserne holdes på et rimeligt niveau. Det er tydeligt tilkendegivet ved vor øvrige lovgivning, og derfor kan jeg ikke være enig med det ærede medlem hr. Weikop i, at det er ganske udelukket, at en bestemmelse som den, vi nu får i § 5, stk. 2, ikke skulle kunne have en vis betydning f. eks. for de plomber på ure, som vi jo alle tænker på, når vi drøfter dette spørgsmål.

Gideon: Jeg skal ikke indlade mig på en længere diskussion med den højtærede handelsminister eller med det ærede medlem hr. Baunsgaard om, hvor meget denne tilføjelse til § 5 vil komme til at betyde. Det er rigtigt, at det vil vise sig gennem fremtidig praksis og også vil vise sig derigennem, om en handelsminister vil have mod til at rejse sag efter denne paragraf. Som den højtærede handelsminister sagde, udmærker Pariserkonventionens udtryk sig ikke ved nogen særlig klarhed, og det er derfor, jeg mener, at bestemmelsen ikke vil få så stor praktisk betydning. Jeg forstod på handelsministeren, at han i og for sig var enig med mig heri, og at dens største betydning i virkeligheden ligger i, at den har en vis præventiv værdi; jeg kan være ganske enig med den højtærede handelsminister i, at det vil den nok kunne have.

Hvad angår justitsministeriets udtalelse vil jeg sige, at man jo altid kan diskutere en sådan udtalelse. Jeg kaldte den ikke florumvunden; jeg sagde, at jeg var lige ved at betegne den som florumvunden, men at jeg måske kunne imødekomme den højtærede justitsminister ved at sige, at den var diplomatisk affattet. Jeg forstod på den højtærede justitsminister, at han var indforstået med denne betegnelse; jeg så, at ministeren nikkede. Men som jeg sagde før: der er ingen grund til efter den skæbne, som § 6 har fået, at diskutere hele problemet nærmere.

Weikop: Jeg søgte i mit første indlæg at påvise sammenhængen mellem monopollovgivningen og det, som havde været tilsigtet med den pågældende paragraf. Nu

[Weikop.]

siger den højtærede handelsminister: ja men hvis det skulle vise sig, at der blev taget urimelige avancer, så ville man kunne benytte — sådan forstod jeg det — denne paragraf, der drejer sig om, hvad der strider mod almene samfundsinteresser. Jeg vil gerne sige, for at det ikke skal være misforstået fra min side, at jeg er ganske uenig med den højtærede minister. Vi har en monopollov, og bestemmelserne om urimelige avancer og urimelig erhvervsudøvelse findes i denne monopollov. Jeg er temmelig sikker på, at den højtærede minister ville være overmåde betænkelig ved at rejse en sag om f. eks. tempusplomben — som den højtærede minister selv sagde, ved vi godt, det er den, det drejer sig om — at ministeren ville være uhyre varsom med at rejse en sådan sag og påstå, at dette fællesmærke strider mod almene samfundsinteresser. Jeg tror, det er sådan. Men jeg vil gentage, at monopollvgivningen er ét, og fællesmærkelov er noget andet.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Selvfølgelig foretrækker jeg udtrykket „diplomatisk“ fremfor „floromvunden“. Men det ærede medlem ville da være en meget dårlig jurist, hvis han ikke af justitsministeriets erklæring klart kunne se, hvad vi mente om lovforslagets § 6.

Baunsgaard: Jeg finder det nødvendigt endnu en gang på baggrund af de bemærkninger, det ærede medlem hr. Weikop nu gjorde, at understrege som min opfattelse af det resultat, vi er nået til i udvalget, at såfremt et forhold som f. eks. den omtalte tempusplombe med bistand af et fællesmærke udvikler en sådan magtstilling inden for et bestemt fag, at konkurrence reelt er udelukket, må det efter den givne affattelse af § 5 være domstolenes sag at afgøre, om dette strider mod samfundsinteresser. Jeg understreger meget stærkt, at dette efter min bedømmelse må være det resultat, vi er nået til i udvalget: at den højtærede handelsminister i sådanne tilfælde skal kunne indbringe sagen til afgørelse ved domstolene.

Handelsministeren (Philip): § 6 var oprindeligt sat ind i lovforslaget for at udfylde

et hul i monopolloven. Den nye bestemmelse i § 5 er sat ind af samme grund. Den er mindre hensigtsmæssig til opnåelse af formålet, men det er altså den eneste grund til, at den er der, og derfor vil jeg gerne understrege, at den også må kunne anvendes til dette formål.

(Kort bemærkning).

Weikop: Hermed har ministeren jo fuldt ud erkendt, at formålet har været at lappe på en monopollov, som der i tinget har været fuld enighed om skulle virke et stykke tid; nu søger man altså at lappe på den ad denne vej.

Uenigheden mellem det ærede medlem hr. Baunsgaard og mig — hvis der da er en sådan — angår bestemmelsen om, at nu skal der kun skrides ind, for så vidt det strider mod almene samfundsinteresser. Jeg kan dårligt tænke mig, at der med hensyn til tempusplomben kan være tale om, at dette forhold strider mod almene samfundsinteresser. Der skal meget til, før noget strider mod almene samfundsinteresser.

I øvrigt har jeg den opfattelse, at vi har lovgivning nok til at beskytte de hensyn, den højtærede minister og det ærede medlem hr. Baunsgaard har omtalt.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1-4, ændringsforslagene nr. 1 og 2 og § 5, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 vedtoges ved, at § 6
forkastedes uden afstemning.

§§ 7-9, ændringsforslagene nr. 4 og 5 og § 10, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udbygning og ombygning af åndssvageinstitutionen Lillemosegård med Gammelmoshus.

(Første behandling findes i tidenden sp. 4392, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1085).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Edel Saunte: Jeg tror, der i udvalget er almindelig glæde over, at vi nåede at gennemarbejde lovforslaget og at blive enige om at indstille det til vedtagelse. Ikke mindst i Københavnsområdet venter mange børn jo på at komme på anstalt, og disse børn trænger til undervisning, til oplæring og til pasning. Det, at de i øjeblikket ikke kan komme på en institution, betyder dels, at deres udvikling forsinkes, ja, måske endog forhindres, dels at mange hjem lider under en meget svær belastning.

Der har i udvalget været almindelig enighed om, at denne institution bør tilrettelægges således, at den vil være i stand til at gennemføre undervisning og oplæring af dem, der kommer dér. Man har især interesseret sig meget for undervisning og oplæring af børnene, specielt taleundervisning, idet man mener, at der bør lægges vægt herpå. Vi har drøftet problemet med den højtærede socialminister, der har tiltrådt udvalgets synspunkter på dette område og lovet nøje at overvåge, at det endelige projekt bliver således, at der også tages hensyn til de specielle områder. Endvidere har den højtærede socialminister naturligvis lovet på alle måder at sørge for, at denne institution opføres for så rimelige midler, som det er muligt, når man tager i betragtning, at det er en institution med undervisning, oplæring og helt moderne forhold for pleje og behandling, man ønsker.

Skov Jørgensen: Under udvalgsbehandlingen har vi været interesseret i at få

afklaret en række spørgsmål, der for os måtte være forudsætningen for at gå i gang med et projekt af dette omfang. Jeg kan eksempelvis nævne for det første: hvilke former for undervisning, oplæring og tilvænnning sigtes der på og skal der skaffes lokaler til? For det andet: hvordan skal sådanne lokaler indrettes for at være hensigtsmæssige til formålet? For det tredje: skal f. eks. taleundervisningen være en central pædagogisk funktion eller en medicinsk støttefunktion? For det fjerde: er det dominerende hospitalspræg rimeligt, når der ikke skal modtages voksne, psykotiske patienter, når denne diagnose er overordentlig diskutabel i forbindelse med børnene, og når det under åndssvage洛vens udvalgsbehandling blev oplyst, at der derudover ikke er mere sygdom blandt åndssvage, som er under opsigt og pleje, end blandt andre? For det femte: hvor store besparelser kan der opnås ved øget fællesskab mellem de to institutioner, f. eks. fælles modtageafdeling og fælles overlæge?

Vi er også standset ved, at budgettet indeholder arkitekt- og ingeniørhonorarer på over 1½ mill. kr. og omkostninger i forbindelse med konsulenter, licitation, attester, tegninger og etablering af byggeplads på over 1 mill. kr., at kontorbygningerne har et grundareal på 725 m², hvoraf de 240 m² er økonomikontorer. Disse oplysninger er givet os mundtligt, og jeg beder om, at de må blive korrigeret, om der skulle være misforståelser.

Jeg kunne nævne en række enkeltbeløb, der virker grelt, men jeg har ikke noget ønske om at trække isolerede udgiftsbeløb frem og derved give stof til polemik på grundlag af enkeltbeløb.

Det er for os blot afgørende at understrege, at udvalgsarbejdet, sådan som det har formet sig, har efterladt den opfattelse hos os, at en række spørgsmål må grundigt overvejes, før byggeriet sættes i gang, både af hensyn til institutionernes hensigtsmæssighed og af hensyn til besparelser. Det er denne opfattelse, der er kommet til udtryk i betænkningen, og det er i henhold til denne betænkningens ord, vi kan støtte lovforslaget.

Til sidst skal jeg fremhæve, at det er meget afgørende for os, at vi ved behandling af kommende lovforslag med henblik på udbygning af åndssvageforsorgen får